

تأثیر باورهای دینی و اعتقادی در خانواده بر اساس آیات و روایات

زینب نهضت شهریاری^۱

چکیده

امروزه شناخت صحیح باورهای اعتقادی، اهمیت بسیاری نزد خانواده ها داشته و به نوعی دغدغه اصلی ایشان است؛ چرا که علاوه بر تامین مصالح اخروی فرزندان، همگان بر نقش اساسی این باورها در سلامت روانی و سازگاری اجتماعی آنها اذعان دارند. در این میان، نقش خانواده در تربیت دینی فرزندان امری واضح و بدیهی محسوب می شود؛ زیرا خانواده اولین مکتب و مدرسه برای فرزندان است و آموزش های خانواده جزء آموزش های پایدار برای فرزندان است. براساس منابع دینی، ایمان به خدا، اعتقاد به رسالت و امامت و زندگی پس از مرگ، مهم ترین باورهای دینی اند که خانواده را متعالی می کند. همچنین باورهای دینی در خانواده و انجام تکالیف و وظایف توسط اعضای خانواده در مواجهه با مشکلاتی که در خانواده پدید می آید، اثر می گذارد.

واژگان کلیدی: باور، باورهای دینی، اعتقاد، خانواده.

مقدمه

خانواده به عنوان هسته ی اولیه و مهم ترین کانون زندگی انسان، دارای اهمیت ویژه ای در ساختن شخصیت اوست. چنانچه زن و مرد بتوانند بر اساس دستورات حیات بخش اسلام، این هسته ی اولیه زندگی اجتماعی را سرشار از مهر و عطوفت و گرمی و شادابی نمایند سعادت دنیوی و اخروی خود و فرزندان شان را فراهم کرده اند. به همین دلیل باورهای اعتقادی اگر به طور صحیح به خانواده ها آموزش داده شود باعث استحکام خانواده می شود. بر اساس آیات و روایات سعادت و شقاوت هر خانواده ای به باورها و اعتقادات دینی آن خانواده بستگی دارد؛ زیرا همین باورها و اعتقادات دینی است که سبب استحکام خانواده و پای بندی اعضا به هم در خانواده می باشد. اهمیت پرداختن به مباحث باورهای دینی در خانواده آن است که یکی از نیازهای قطعی و اساسی برای داشتن زندگی سالم و توأم با آرامش و موفقیت، داشتن ایمان و اعتقاد مذهبی صحیح و پایدار است. خانواده ای که از نعمت ایمان و اعتقاد صحیح محروم است، همواره با انواع نگرانی و تشویش خاطر روبرو بوده، در معرض آسیب های جدی و گاه جبران ناپذیر است. مهم ترین عنصر پویایی خانواده بحث اعتقادات و عقاید می باشد و این عنصر در جهان امروز رو به ضعف نهاده است و بنیان خانواده را امراض مختلف تهدید می نماید؛ بنابراین بحث از عقاید در خانواده امری لازم و ضروری می باشد.

در این مقاله ابتدا به تعریف خانواده، باور و اعتقاد پرداخته شده و در ادامه به مهم ترین باورهای اعتقادی از جمله اعتقاد به توحید، اعتقاد به امامت و رسالت و اعتقاد به قیامت و اعتقاد به قضا و قدر اشاره شده و تأثیر این باورها در خانواده، بررسی شده است.

مفهوم شناسی

برای ورود به بحث آثار باورها و اعتقادات دینی بر خانواده در ابتدا لازم است واژگان کلیدی مورد بررسی قرار بگیرد:

۱. خانواده

"خانواده" در لغت به معنای خاندان، دودمان، اهل خانه، زن و فرزند و فامیل به کار رفته است. (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۶، ص ۹۴۳۸) خانواده طبق نظر اکثر مردم چنین تعریف شده؛ خانواده به منزله ی یک واحد اجتماعی است که شامل یک زوج متاهل و فرزندان آنان می باشد که در خانه ای کنار یکدیگر زندگی می کنند. (محمودیان، ۱۳۸۷، ص ۷۷) پس می توان عناصر اصلی تشکیل خانواده را زن و مردی دانست که مطابق آداب و رسوم اجتماعی خویش، زندگی را کنار هم آغاز می کنند و احتمالاً فرزندان به جمع آنها افزوده می شود.

۲. باور

اصل این کلمه از ریشه "ور" به معنی برگزیدن و برتری دادن و گرویدن است. (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۳، ص ۴۳۲۳) همچنین باور به معنای قبول سخن و پذیرش قول کسی و یقین و اعتقاد نیز آمده است. (معین، ۱۳۸۷، ج ۱، ص ۴۶۹) مفهوم باور در معرفت شناسی مفهوم محوری است و در بسیاری از مفاهیم بنیادی معرفت شناسی، مانند صدق و کذب و توجیه صدق و کذب به کار می روند؛ یعنی این باورها هستند که به صدق یا کذب متصف می شوند و از موجه بودن یا موجه نبودن آنها سخن به میان می آید. باور را می توان با عقیده مترادف دانست. (نظرنژاد، ۱۳۸۱، ص ۵)

۳. اعتقاد

اعتقاد از ریشه ی "عقد" به معنای گرویدن، یقین کردن، ذخیره ساختن است. (سیاح، ۱۳۸۴، ج ۲، ص ۱۳۱۵) همچنین اعتقاد در فرهنگ فارسی معین، باور داشتن و گرویدن به یک دین معنا شده است. (معین، ۱۳۸۷، ج ۱، ص ۳۰۲) در آیات قرآن کریم خداوند می فرماید: "قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَ لَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَ لَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ" اعراب گفتند: ما به تو ایمان آوردیم. بگو شما ایمان نیاوردید و باید بگویید اسلام آوردیم زیرا هنوز ایمان در دلهای شما وارد نشده است. ("حجرات، ۱۴)

این آیه بیان می دارد که ایمان مربوط به بُعد قلبی است؛ اما اعتقاد مربوط به بُعد عقلی است؛ اینها دو بُعد وجودی در انسان است. یکی کار قلب است و دیگری کار عقل. اگر عقل کار خودش را انجام دهد و در بازده قلب اثر بگذارد و دلبستگی به محصول کار عقل پیدا شد این ایمان است و گرنه اگر عقل استدلالهایش را بکند ولی هیچ اثری در قلب نگذارد، این شخص مومن نیست.

اهمیت باورهای اعتقادی

زیر بنای همه جهت گیری های انسان در زندگی، عقاید و باورهای اوست؛ بنابراین، عقیده بالاترین نقش را در زندگی فردی و اجتماعی انسان دارد. اگر باورهای انسان در زندگی و به ویژه در خانواده صحیح و مطابق با خواسته های خالق هستی باشد، زندگی او هم در مسیر صحیح قرار خواهد گرفت و اگر بینش های نادرست، جهت دهنده ی زندگی فرد باشد، زندگی را به بیراهه خواهد برد. از این روست که اسلام، بیش از هر چیز به اصلاح شناخت و بینش های انسان اهمیت می دهد. (فیض کاشانی، ۱۴۲۸ق، ج ۱، ص ۵۹)

تأثیر باور های دینی بر خانواده

از دیدگاه اسلام، باور های دینی مهم ترین رکن در تشکیل خانواده و استمرار آن است و بدون لحاظ آن، خانواده ارزشی ندارد. قرآن کریم، تنها در صورتی اعضای خانواده را به صورت یک جمع می پذیرد و ارزش خانوادگی برای آنها قائل است که شرط ایمان در آن خانواده برقرار باشد. (مکارم شیرازی، ۱۳۸۸، ج ۹، ص ۱۱۸) در ماجرای حضرت نوح که فرزندش در زمره ی کفار قرار گرفت، در لحظه ی غرق شدن فرزند، خداوند به حضرت نوح فرمود: " **إِنَّهُ وَ كَيْسَ مِّنْ أَهْلِكَ** " او از اهل تو نیست " (هود، ۴۶)

بر اساس این آیه، گر چه پیوند نسبی برقرار است؛ اما چون پیوند اعتقادی، قطع شده، پیوند نسبی بی ارزش بوده و او از جمع بیت نبوت خارج است. (راجی، ۱۳۹۲، ص ۲۷۶) بدین ترتیب خانواده با پیوند ایمانی در نزد پروردگار ارزش و اعتبار دارد. به دلیل همین اهمیت باورهای دینی در خانواده، نمونه هایی از تاثیر باورهای اعتقادی و دینی بر خانواده را بررسی می گردد:

ایمان به خدا آثار متعددی در رفتار انسان و اعضای خانواده دارد و هر یک به شیوه ای بر فرهنگ خانواده اثر میگذارد که به نمونه هایی از آن اشاره می گردد.

۱. خوش بینی

یکی از آثار ایمان به خدا، خوش بینی به جهان خلقت و هستی است. ایمان به خدا به تلقی فرد مومن به جهان، شکل خاصی میدهد، به این نحو که آفرینش را هدف دار و زندگی را معنا دار میکند. از دیدگاه چنین فردی هدف از زندگی خانوادگی رسیدن به تکامل و سعادت است. این طرز تلقی از جهان، دید انسان را درباره ی نظام کلی هستی و قوانین حاکم بر آن خوش بینانه می سازد. قیافه ی دنیا، در نظر مردم با ایمان فرق میکند؛ چرا که مردم مذهبی به طور کلی قول دارند که هر واقعه و امری که به زندگی آنها ارتباط دارد، انعکاس از مشیت الهی است. (قائنی، ۱۳۶۸، ص ۲۲۳)

درون اعضای خانواده ی بی ایمان، پر از عقده و کینه و نا آرامی است. سرپرست خانواده به فکر اصلاح خویش و خانواده نمی افتد. اعضای این خانواده از زندگی لذت نمی برند و با مشاهده ی کوچکترین مشکلی فریاد اعتراض آنها بلند میشود که چرا من دچار چنین مشکلی می باشم. (صفورایی، ۱۳۸۲، ص ۴-۵)

قرآن کریم نیز می فرماید: " **وَ مَن أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا** " هر کس از توجه و یاد من روی برگرداند، زندگی سخت و پرفشاری خواهد داشت. " (سوره ی طه، آیه ی ۱۲۴)

۲. امیدواری

فرد با ایمان خوش بین، به نتیجه ی تلاش های خود امیدوار است. در منطق مومن، خداوند به تلاش های او بی توجه نیست، بلکه دستگاه آفرینش و خالق آن، پشتیبان افرادی است که در راه حق و حقیقت و خیرخواهی تلاش

می کنند. مومن به کمک خداوند امیدوار است و در بحران های زندگی برای دست یابی به اهدافش دست یاری به سوی خداوند دراز می کند و این امید او را همواره به اهدافش می رساند.

دو چیز اساس مایه ی سعادت انسان و خانواده میگردد: اولی تلاش و دومی اطمینان به شرایط بیرونی برای به ثمر رسیدن تلاش ها و در نتیجه تامین سعادت خانواده. ایمان مذهبی بر این اساس که ایمان یکطرفه معامله است و طرف دیگر آن خداوندی است که به او ایمان دارد ، دچار نگرانی از آینده نمیشود و اطمینان خاطر دارد خداوند هرگز او را تنها نخواهد گذاشت و در سختی ها دست او و اعضای خانواده اش را خواهد گرفت.

در نگاه فرد با ایمان، هر چند او در ظاهر و از جهت مادی پیشرفت نکند، خداوند تلاش های او را خواهد پذیرفت و از پاداش خود بی نصیب نخواهد گذاشت. آرامش چنین فردی سبب پدید آمدن آرامش در خانواده و در نتیجه تعالی آن خواهد شد. (همان ، ۱۳۸۲ ، ص ۵)

۳. توکل

دیگر آثار ایمان به خداوند ، توکل است . توکل بر خداوند یعنی فرد در همه ی امور زندگی، اعتماد و تکیه اش بر قدرت اوست. نکته ی مهمی که سبب تعالی خانواده می شود، توصیه به اعضای خانواده برای توکل به خداوند و خالق هستی است. این نکته برای زنان اهمیت بیشتری دارد و مثبت ارزیابی شده است؛ زیرا در حالی که حل بیشتر مشکلات و به ویژه مشکلات اقتصادی بر عهده ی مرد است ، ولی تقویت روحیه ی مرد برای مدیریت و حل مشکلات از جانب دیگر اعضای خانواده به ویژه همسر اهمیتی دو چندان دارد . (سالاری فر ، ۱۳۸۵ ، ص ۱۱۱)

۴. پذیرش مقدرات الهی

رضایت دادن به مقدرات الهی و تسلیم بودن در مقابل آن، از آثار ایمان به خداوند است. اگر اعضای خانواده در برابر قضای الهی، تسلیم و راضی باشند، رویایی آنان با مشکلات سهل تر خواهد شد. حالت رضایت، باعث می شود اعضای خانواده بروز حوادث و مشکلات را مثبت و تکامل بخش بشمارند و زمینه ی سازگاری و پذیرش آنان آسان تر فراهم شود. پذیرش و تسلط بر نابسامانی و ناسازگاریها تضمین کننده ی کارآمدی خانواده است. (صفورایی، ۱۳۸۲، ص ۹)

آثار اعتقاد به رسالت و امامت در خانواده

دومین رکن دین داری، باور به رسالت انسان هایی از سوی خداوند است که در تاریخ اسلام و دیگر ادیان الهی به عنوان انبیاء الهی شناخته شده اند . و در فرهنگ شیعی مکمل رسالت نبی گرامی اسلام – صل الله و علیه وآله وسلم – بر عهده ی امامان است.

نقش باور به اصل نبوت و امامت در زندگی انسان به آموزش امور دینی بر میگردد. الگو پذیری، امری ضروری و سودمند است و آدمی به اقتضای طبیعت انسانی خود به دنبال الگو یابی است. الگوی بهنجار و سالم، افکار انسان را منظم می سازد و چگونگی به کار گیری توان بالقوه و استعداد های نهفته ی فرد را نیرومند می کند. (حسین زاده، ۱۳۸۵، ص ۸)

قرآن کریم برای کارایی بهتر رفتارهای فردی و خانوادگی و دست یابی به کمال معنوی و رشد و بالندگی از افراد دعوت می کند که پیامبر را در زندگی خود الگو قرار دهند. " لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ... " یقیناً برای شما در پیامبر خدا الگو نیکویی است ... " (سوره احزاب، آیه ی ۲۱)

بر اساس آیات قرآن، پیامبر - صل الله و علیه و آله و سلم - و خانواده ی او، ویژگی های شخصیتی و رفتاری بسیار مناسبی دارند و از هر گونه ناهنجاری رفتاری، شخصیتی و اخلاقی دورند و پیروان آنان هرگز به گمراهی کشیده نخواهند شد.

آثار اعتقاد به معاد در خانواده

عقیده به جهان آخرت از کهن ترین عقایدی است که در فرهنگ و معارف بشر نقش بسته و هیچ فرهنگ و معارفی در تاریخ یافت نمی شود، مگر آنکه ایمان به قیامت در آن اثر داشته است. در حقیقت ایمان به حیات بعد از مرگ پاسخ مثبت به نیاز طبیعی بشری است.

آثار معاد در دو بعد فردی و اجتماعی قابل بررسی است. مقصود از آثار فردی، آن دسته از آثاری است که در زندگی شخصی فردی متجلی می شود؛ اما آثار اجتماعی آثاری است که لازمه ی آن، گرد آمدن افراد بوده تا افراد نباشند آثار بروز نخواهد کرد.

۱. آثار فردی اعتقاد به معاد

۱-۱ تغییر بینش

ایمان به جهان بینی مکتب انبیاء، یقین به حیات بعد از مرگ و اطمینان به ثواب و عقاب عالم آخرت، بینش مردم را نسبت به انسان و جهان تغییر می دهد و انسان را به فکر فردا و مراقبت از اعمال خود می کشاند. اعتقاد به معاد، صحنه ی زندگی بشر را گسترش می دهد، اندیشه ی نابود شدن را می زداید و نیروی امید را در ضمیر انسان تشدید می کند و منشا حرکت در مسیر تعالی معنوی و تکامل روحانی و تحرک در امور دنیوی و توجه به اعمالی میشود که ثمره ی اخروی دارند و انسان را متوجه ی این نکته می کند که باید از فرصت داده شده، استفاده ی حداکثری بکند. (فلسفی، ۱۳۸۲، ص ۲۷)

۱-۲ تقوای الهی

یکی از ثمره های اعتقاد به روز حساب و امید به رحمت الهی، تقوا و خویشتن داری ست. فردی که به لباس تقوا آراسته شود، گرد ناپاکی و مخالفت با ارزش های الهی و انسانی را از خود می زداید، زیرا تقوا زیننده ترین لباس برای تعالی بخشی به فرد است و علاوه بر این، هم کرامت حقیقی انسان در گرو تقواست و هم راه خروج از بن بست ها تقوا می باشد. (طیب، ۱۳۷۸، ج ۱، ص ۴۴۱)

باید دانست که نافرمانی و گناه رابطه ی معکوس با ایمان به خدا و آخرت دارد و به هر نسبت که ایمان قوی تر باشد، گناه کمتر خواهد شد. خداوند در قرآن می فرماید: " وَ لَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ " " و از هوای نفس پیروی مکن که تو را از راه خدا

منحرف می کند. بی تردید کسانی که از راه خدا منحرف می شوند، چون روز حساب را فراموش کرده اند، عذابی سخت دارند. " (سوره ی ص، آیه ی ۲۶)

در این آیه خداوند یاد آور می شود که گمراهان از راه الهی، به دلیل فراموشی روز قیامت، دچار عذاب دردناک می شوند. نتیجه آنکه ایمان به معاد، قوی ترین عامل تقواست. (قرائتی، ۱۳۸۳، ج ۱، ص ۳۲۲)

۱-۳ تعدیل و رهبری غرایز

تعدیل غرائز، مهم ترین مسئله زندگی انسانها، به وبژه نسل جوان است. تجلی تمایل های جنسی در دختر و پسر، در فصل بلوغ، به اوج خود می رسد تا جایی که جوان حد و مرزی برای خود نمی شناسد. اعتقاد به معاد و کیفر های الهی میتواند این غریزه را مهار کند و شخص را به صورت انسان وظیفه شناس تحویل جامعه دهد. (بحانی، ۱۳۷۳، ص ۱۷)

۱-۴ سرگردان نشدن و هدفمندی حرکت

نداشتن ایمان به آخرت موجب زینت بخشی اعمال زشت و سردرگمی می شود، در حالی که ایمان به معاد انسان را وا می دارد، واقعیت اعمال خود را آنگونه که هست، بپذیرد. بی اعتقادی به جهان آخرت، منشا انحراف ها و موجب سرگردانی می شود. (طاهری، ۱۳۷۶، ص ۱۰۷) از این رو خداوند در قرآن کریم می فرماید: " **إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيْنًا لَّهُمْ أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ** " به راستی کسانی که به آخرت ایمان ندارند، اعمال را در نظرشان آراستیم، پس همواره در حیرت و سرگردانی اند. " (سوره ی نمل، آیه ی ۴)

این آیه اشاره می کند که افراد بی اعتقاد به معاد، در پی بی اعتقادی به جهان آخرت و غرور به اعمال خود، بی هدف و سرگردان اند، زیرا عظمت آفرینش و خالق آن را نادیده می گیرند و از هدایت آفریدگار محروم می شوند. (افشار، ۱۳۸۷، ص ۱۴۵)

فردی که به معاد عقیده دارد، زندگی را با هدف می بیند و از پوچی و سرگردانی نجات می یابد، او می داند جاودانگی اش بعد از مرگ ظاهری، در سرای دیگر محقق خواهد شد و مرگ تنها پلی است که او را از این دنیای فانی به جهان باقی منتقل می کند. (شریعتی، ۱۳۶۳، ص ۱۶)

۲. آثار اجتماعی اعتقاد به معاد

۲-۱ معنا یافتن زندگی

در خانواده به علت توجه نکردن به اهداف متعالی به کارکردهای محدود زندگی خانوادگی اکتفا می کنند و خانواده بر اثر بی هدفی به راحتی به جدایی و انحلال کشیده می شود. اعتقاد به زندگی پس از مرگ، خانواده را متوجه اهداف پایداری می کند که باعث پیوند هر چه بیشتر اعضا و احساس مسئولیت آنان در برابر یکدیگر می شود. (صفورایی، ۱۳۸۲، ص ۱۱)

۲-۲ مهار کننده و باز دارنده

اعتقاد به جهان آخرت نقش مهار کننده و باز دارنده دارد. بسیاری از ناسازگاریها که در خانواده ها پدید می آید به مهار نکردن رفتارهایی باز می گردد که اعضا را به تعدی به حقوق یکدیگر، تحمیل به دیگران و پرخاشگری ها می کشاند.

نتیجه آنکه پیروان راستین اسلام که به روز جزاء ایمان دارند و خویشان را در پیشگاه خدا مسئول می دانند و همواره مراقب اعمال خود هستند، به واجبات الهی عمل می کنند، از محرّمات پرهیز می نمایند زیرا یقین دارند، هر عمل زشتی که در دنیا انجام دهند، در نامه ی عملشان ثبت می گردد، در قیامت بازخواست می شوند و به تناسب آن عمل، کیفر داده خواهند شد. (همان، ۱۳۸۲، ص ۱۳)

آثار اعتقاد به قضا و قدر الهی در خانواده

اعتقاد به قضا و قدر الهی، درجه ی ارزشمند از معرفت خداوند است که موجب تکامل انسان در بعد عقلی می شود و همچنین اعتقاد به قضا و قدر الهی آثار عملی فراوانی در خانواده دارد از جمله اینکه: کسی که پیدایش حوادث را تابع اراده ی خداوند و قضا و قدر الهی بداند، از پیشامد های ناگوار نمی هراسد و در برابر آنها خود را نمی بازد؛ بلکه می داند که این حوادث جزئی از نظام حکیمانه ی خداوند است و طبق مصالح و حکمت هایی رخ داده است و ملکات فاضله ای از قبیل صبر و توکل و رضا و تسلیم را بدست می آورد و همچنین شیفته ی خوشی و شادیها ی زندگی نمی شود و به آنها مغرور نمی گردد و نعمتهای خدا داده را وسیله ی فخر فروشی و به خود بالیدن قرار نمی دهد. (مصباح یزدی، ۱۳۸۴، ص ۱۵۷)

خداوند در قرآن کریم نیز بر همین مطلب اشاره دارد: " مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ لَكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ " " هیچ گزند و آسیبی در زمین و در وجود خودتان روی نمی دهد مگر پیش از آنکه آن را به وجود آوریم در کتابی ثبت است، بی تردید این بر خدا آسان است. تا بر آنچه از دست شما رفت، تاسف نخورید و بر آنچه به شما عطا کرده است، شادمان و دلخوش نشوید، و خدا هیچ گردنکش خود ستا را دوست ندارد. " (سوره ی حدید، آیات ۲۲ و ۲۳)

یکی دیگر از آثار اعتقاد به قضا و قدر الهی این است که انسان مومن، تمام توان خود را برای انجام امور پسندیده به کار می اندازد تا به خدا نزدیک گردد، چرا که انسان با اعمال خود سرنوشت و تقدیرش را مشخص می کند؛ پس کسی که می خواهد سرنوشت خوبی داشته باشد باید کارهای خوبی انجام دهد و برای اینکه این امور در زندگی فرد نیز موثر واقع شود، باید به صورت اعتقاد راسخ در میان اعضای خانواده وجود داشته باشد و از نسلی به نسل دیگر منتقل شود.

نتیجه

اگر در کانون خانواده، فرهنگ اسلامی و انسانی حاکم باشد و فرزندان مطابق آموزه های دینی و تعالیم نجات بخش قرآنی پرورش یافته و تربیت شوند گذشته از اینکه در شکل گیری شخصیت و ماهیت فرزندان موثر خواهد بود، برکات تربیت صحیح خانواده در اجتماع نیز بازتاب شایسته ای می تواند داشته باشد.

اگر کانون خانواده که به عنوان اولین مدرسه تربیت فرزند به شمار می آید، نتواند شیوه ی تربیتی صحیحی برای فرزندان ارائه دهد، بی گمان این امر باعث تضعیف روحیه ی خودباوری فرد و ناهنجاریهای رفتاری آن بوده و در نتیجه اثرات سوء آن آسیب های جدی به فرهنگ جامعه می رساند.

ایمان به خدا آثار متعددی در رفتار انسان و اعضای خانواده دارد و هر یک از این آثار، به شیوه ای بر فرهنگ خانواده اثر می گذارد. از جمله ی آثار به خدا، خوش بینی، امیدواری، توکل، پذیرش مقدرات الهی است. از آنجایی که دارا بودن یک الگوی مناسب در سعادت خانواده بسیار مهم است یکی از آثار ایمان به رسالت و امامت، الگو ی مناسب بودن انبیاء برای خانواده است.

آثار معاد باوری و ایمان به آخرت در دو حوزه ی فردی و اجتماعی تجلی میکند. تغییر بینش نسبت به زندگی، تقوای الهی، تعدیل و رهبری غرایز، سرگردان نشدن و هدفمندی حرکت از جمله آثار فردی معاد باوری است. و از آثار اجتماعی معاد باوری معنا یافتن زندگی و مهارکنندگی و بازدارندگی می باشد. از آثار ایمان به قضا و قدر الهی مغرور نشدن به خوشی های زندگی و ناامید نشدن در دشواریهاست.

منابع

* قرآن

۱. افشار، اسدالله، (۱۳۸۷)، راه بی بازگشت، سفیر اردهال، تهران
۲. حسین زاده، مهدی، (۱۳۸۵)، الگو شناسی، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، قم
۳. دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۷)، لغت نامه ی دهخدا، موسسه ی انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، تهران
۴. راجی، علی، (۱۳۹۲)، ابعاد تربیتی معاد، زائر، قم
۵. سالاری فر، محمد رضا، (۱۳۸۵)، خانواده در نگرش اسلام و روانشناسی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ زیتون، قم
۶. سبحانی، جعفر، (۱۳۷۳)، معاد انسان و جهان، انتشارات مجله و مکتب اسلام، قم
۷. سیاح، احمد، (۱۳۸۴)، فرهنگ بزرگ جامع نوین، انتشارات اسلامی، تهران
۸. شریعتی، محمدباقر، (۱۳۶۳)، معاد در نگاه وحی و فلسفه، دانشگاه تهران، تهران
۹. صفورایی، محمد مهدی، (۱۳۸۲)، ایمان به خدا و نقش آن در کاهش اضطراب، معرفت، قم
۱۰. طاهری، حبیب الله، سیری در جهان پس از مرگ، دفتر انتشارات اسلامی، قم
۱۱. طیب، سید عبدالحسین، (۱۳۷۸)، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، دفتر انتشارات اسلامی، تهران

۱۲. فلسفی، محمد تقی، (۱۳۷۵)، حدیث تربیت، پیام آزادی، بی جا
۱۳. فیض کاشانی، محسن، (۱۴۲۸)، مترجم حسین استادولی، علم الیقین، دارالحوراء، بیروت
۱۴. قانئی، محمد، (۱۳۶۸)، گوهر دین در معرفت اصول و فروع دین، بی جا
۱۵. قرائتی، محسن، (۱۳۷۵)، تفسیرنور، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، تهران
۱۶. محمودیان، حسین و دیگران، (۱۳۸۷)، دانش خانواده، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاههای
سمت، تهران
۱۷. مصباح یزدی، محمد تقی، (۱۳۸۴)، آموزش عقاید، سازمان تبلیغات اسلامی، تهران
۱۸. معین، محمد، (۱۳۸۷)، فرهنگ فارسی، کتاب نما کتاب آراد، تهران
۱۹. مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۷۲)، پیام قرآن، دار الکتب الاسلامیه، قم
۲۰. نظر نژاد، نرگس، (۱۳۸۱)، آیا ایمان به خدا عقلانی است، دانشگاه الزهراء، تهران